

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 430/2025-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Dominikou Lidayovou Bašaryovou, Riadok 1962/7, Ružomberok, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/57/2023 z 20. februára 2025 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. mája 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva na rovnosť strán podľa čl. 47 ods. 3 ústavy napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu o zamietnutí jeho dovolania. Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať mu primerané finančné zadostučinenie 5 000 eur a nárok na náhradu trov konania.

2. Súčasne navrhuje nariadiť dočasné opatrenie, ktorým by ústavný súd [REDAKOVANÉ] zakázal uplatňovať práva vyplývajúce jej z rozsudku Okresného súdu Nitra č. k. 16C/58/2021-276 z 2. mája 2022 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 12Co/103/2022-386 z 29. novembra 2022 a napadnutým rozsudkom do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

3. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou na okresnom súde proti žalovanej [REDAKOVANÉ] domáhal, aby súd zrušil právo ich spoločného nájmu bytu a za výlučného nájomcu a pokračujúceho člena družstva určil jeho. Okresný súd rozsudkom z 2. mája 2022 právo spoločného nájmu k bytu sťažovateľa a žalovanej zrušil

a za výlučného nájomcu a pokračujúceho člena bytového družstva určil žalovanú. Vychádzal zo zistenia, že sporovým stranám vznikol spoločný nájom bytu manželmi už k prvému im pridelenému bytu (ktorý bol vymenený za predmetný byt), ako aj spoločné členstvo manželov v družstve, z ktorého sú obaja oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne, a prihliadol na skutočnosť, že byt od roku 2021 užíva výlučne žalovaná so svojimi synmi, ktorá sa podieľala na nákladoch spojených s jeho užívaním vo väčšej miere ako sťažovateľ (ktorý nepreukázal svoju bonitu na základe finančného daru od rodiny ani predchádzajúcich príjmov z podnikania), priklonil sa k verzii žalovanej o dôvodoch jej odchodu zo spoločnej domácnosti, ktorú potvrdil aj svedok (starší syn sporových strán). Príčinu rozvratu manželstva s ohľadom na výsledok konania o rozvode nemal možnosť priamo ustáliť, no výsluch svedka skôr svedčí o zavinení sťažovateľa. Vzal do úvahy, že žalovaná nemá inú možnosť riešenia svojej bytovej otázky (tvrdenia sťažovateľa o jej novej známosti neboli preukázané). V tejto súvislosti zohľadnil aj rodinných príslušníkov, ktorí v byte bývajú, a záujem plnoletých detí. Poukázal na konanie o zapretie otcovstva, ktorú inicioval sťažovateľ, ako aj na skutočnosť, že starší syn investoval do predmetného bytu vlastné finančné prostriedky. Sťažovateľ býva sám v rodinnom dome (ktorý patrí do zaniknutého, no ešte nevyporiadaného bezpodielového spoluvlastníctva manželov), takže má vyriešenú svoju bytovú otázku. Okresný súd zdôraznil, že zohľadnil zachovanie práva na obydlie a jeho nedotknuteľnosť. Podľa okresného súdu zásluha výlučne sťažovateľa o pridelenie predmetného bytu z predloženej zápisnice o dohode o odovzdaní a prevzatí bytu nevyplýva, no aj v prípade, ak by sa o jeho pridelenie zaslúžil sťažovateľ, uvedené kritérium by pre jeho rozhodnutie nebolo rozhodujúce, keďže ostatné kritériá svedčia skôr v prospech žalovanej. Prihliadol aj na nepriaznivý psychický stav sťažovateľky spojený s jej prežívaním rozvodu a údajného následného správania sťažovateľa, ktorý, naopak, nepreukázal, že jeho zdravotné problémy majú svoj podklad v náplni jeho práce (ktorú vykonával v čase, keď mu mal byť predmetný byt pridelený jeho zamestnávateľom). Vyhodnotil aj vierohodnosť svedka a v bode 48 rozsudku uviedol, ktorými tvrdeniami sa nezaoberal a ktoré dôkazy nevykonal.

4. Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie. Podľa jeho názoru okresný súd nesprávne posúdil, resp. odignoroval najpodstatnejšiu skutočnosť, že on sa zaslúžil o pridelenie predmetného bytu a, naopak, prihliadal na bezvýznamné skutočnosti ako záujem plnoletých detí, psychický stav žalovanej a jeho údajnú zodpovednosť za rozvrat manželstva. Okresný súd hodnotil dôkazy výlučne v prospech žalovanej. Sťažovateľ trvá na tom, že preukázal, že predmetný byt financoval výlučne on. Okresný súd nevykonal ním navrhované dôkazy a nezaoberal sa napr. ani tým, že žalovaná zmarila odkúpenie predmetného bytu.

5. Krajský súd rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil a doplnil, že pre rozhodnutie vo veci považoval za podstatnú najmä tú skutočnosť, že sťažovateľ býva v spoločne nadobudnutom rodinnom dome, ktorý odmieta sprístupniť žalovanej, a že žalovaná so synmi býva v predmetnom byte, čím majú obaja manželia zabezpečenú potrebu samostatného bývania. Zdôraznil, že sťažovateľ nie je odkázaný na predmetný byt, potreba jeho bývania je uspokojená. Rozsudok okresného súdu tak zodpovedá požiadavke spravodlivého súdneho rozhodnutia v zmysle čl. 2 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Preto nebolo podľa krajského súdu ani potrebné vykonávať ďalšie dokazovanie, kto zmaril odkúpenie bytu ani koho zdravotný stav je horší. Upravil záver okresného súdu, že na základe pečiatky „stabilizácia“ bolo možné predpokladať, že byt bol pridelený ako družstevný stabilizačný byt sťažovateľovi, ktorý bol však

už v tom čase ženatý a obom manželom zo zákona vzniklo právo spoločného nájmu, túto okolnosť s odstupom 32 rokov krajský súd však nepovažoval za takú významnú, aby sama osebe mohla viesť k záveru, že sťažovateľ musí mať k bytu právo prednosti oproti žalovanej.

6. Sťažovateľ nespokojný s výsledkom súdneho konania podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie, ktoré s poukazom na § 420 písm. f) CSP odôvodnil tým, že krajský súd sa nezaoberal jeho odvolacími námietkami (že okresný súd považoval za kľúčové kritériá širších okolností rozvratu manželstva a zdravotného stavu a vyhodnotil ich svojvoľne v prospech žalovanej) a rozhodol bez toho, aby mu poskytol priestor vyjadriť sa k skutočnostiam, ktoré na rozdiel od okresného súdu považoval za podstatné. Dovolanie proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ odôvodnil aj s poukazom na § 421 písm. a) CSP, pričom podľa jeho názoru sa krajský súd pri posudzovaní kritérií odklonil od súdnej praxe (R 78/197, R 27/1999). Rozhodnutie záviselo podľa sťažovateľa od vyriešenia otázky, či pri rozhodovaní o tom, komu z rozvedených manželov, ktorí nemajú maloleté deti, bude nájomný byt pridelený do výlučného užívania, má kritérium toho, kto v nájomnom byte fakticky býva, absolútnu prednosť pred ostatnými kritériami alebo je súd povinný vždy sa dôsledne zaoberať všetkými rozhodujúcimi kritériami (konkrétne kto sa zaslúžil o nadobudnutie bytu, širšie okolnosti rozvratu manželstva a zdravotný stav, ktoré podľa sťažovateľa mali byť posúdené v jeho prospech).

7. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom, právoplatným 4. apríla 2025, dovolanie sťažovateľa zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ v rámci svojej sťažostnej argumentácie najvyššiemu súdu konkrétne vyčíta, že nepreskúmal rozsudok krajského súdu z hľadiska v dovolaní (bod 24 a nasl.) namietaného arbitrárneho a nesprávneho hodnotenia dôkazov. Najvyšší súd na túto namietanú vadu nedal v napadnutom rozsudku žiadnu odpoveď, resp. rezignoval na náležitý prieskum uvedenej vady, ktorá v zmysle judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 104/2022) nemôže byť vylúčená z prieskumu dovolacieho súdu. Zároveň dodáva, že preskúmanie arbitrárneho hodnotenia dôkazov všeobecnými súdmi patrí aj do právomoci ústavného súdu (III. ÚS 90/2015).

9. Podstatnú časť ústavnej sťažnosti tvorí argumentácia týkajúca sa podľa sťažovateľa nesprávneho postupu okresného súdu pri zohľadňovaní kritérií, ktoré boli kľúčové pre rozhodnutie vo veci a ktoré boli formulované ustálenou judikatúrou, konkrétnejšie spôsobu, akým súdy z vykonaných dôkazov dospeli k jednotlivým skutkovým záverom podstatným pre rozhodnutie vo veci, teda arbitrárny postup pri hodnotení dôkazov. Sťažovateľ rozsiahlo prednáša vlastné hodnotenie jednotlivých kritérií (zásluha na nadobudnutí práva nájmu bytu, úhrada nákladov spojených s užívaním bytu, okolnosti rozvratu manželstva, zdravotný stav strán sporu, účelné využitie bytu a riešenie bytovej otázky), z ktorých vyvodzuje záver, že preukázal, že on sa zaslúžil o pridelenie, ako aj o udržiavanie nájmu bytu a ostatné kritériá nebolo možné jednoznačne ustáliť, preto mali súdy dôjsť k záveru, že viac kritérií svedčí v jeho prospech, a určiť sťažovateľa ako pokračujúceho nájomcu bytu.

10. Opačný postup všeobecných súdov tak má za následok porušenie jeho práva na súdnu ochranu ako aj práva na rovnosť účastníkov konania.

11. Návrh na nariadenie dočasného opatrenia odôvodnil tým, že žalovaná 8. februára 2023 požiadala o odkúpenie bytu do jej výlučného vlastníctva, a uviedol, že aj najvyšší súd odložil právoplatnosť rozhodnutí všeobecných súdov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je nespokojnosť sťažovateľa s rozhodnutím prejednávanej veci v jeho neprospech, ktoré má mať základ v arbitrárnom hodnotení dôkazov okresným súdom, potvrdeným krajským súdom a tým, že najvyšší súd v dovolacom konaní túto ním namietanú vadu nepreskúmal.

13. Ústavný súd sa v prvom rade oboznámil s dovolaním sťažovateľa, ktoré je prílohou ústavnej sťažnosti, a konštatuje, že dovolacie dôvody, tak ako boli vymedzené najvyšším súdom v bodoch 3 až 3.5.3. napadnutého rozsudku, zodpovedajú kontextu dovolania, z ktorého možno vyvodiť, že sťažovateľom namietaná zmatečnosť rozsudku krajského súdu (podľa § 420 písm. f) CSP) mala spočívať v tom, že krajský súd 1) svoje rozhodnutie nedostatočne odôvodnil, keďže sa nezaoberal jeho odvolacími námietkami, a 2) rozhodol bez toho, aby mu poskytol priestor vyjadriť sa k skutočnostiam, ktoré na rozdiel od okresného súdu považoval za podstatné (pozri bod 6 tohto uznesenia). V rámci argumentácie k nedostatočnému odôvodneniu rozsudku rozvinul tieto dôvody tak, že krajský súd nedal odpoveď na jeho odvolacie námietky, že okresný súd považoval za kľúčové kritériá širších okolností rozvratu manželstva a zdravotného stavu a vyhodnotil ich svojvoľne v prospech žalovanej.

14. Ústavný súd nespochybňuje, že preskúmanie logickej, funkčnej a teleologickej konzistentnosti hodnotenia dôkazov je súčasťou posudzovania práva na spravodlivý proces. V tomto kontexte je preto hodnotenie dôkazov preskúmateľné v dovolacom konaní. V opačnom prípade by skutkové závery ostali nedotknuteľné tak, ako ich uzavrel krajský súd. Právny poriadok práve prostredníctvom posudzovania porušenia práva na spravodlivý proces umožňuje aj dovolaciemu súdu, aby preskúmal, či hodnotenie dôkazov nie je natoľko svojvoľné, že dochádza k porušovaniu tohto práva. Strana totiž nemôže byť bez možnosti nápravy vystavená tomu, že z vykonaných dôkazov budú vyvedené neprípustné a nelogické závery. Uvedené nie je pritom v rozpore s § 442 CSP, podľa ktorého je súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Preskúmanie hodnotenia vykonaných dôkazov je totiž preskúmanie procesného postupu súdu (porov. III. ÚS 104/2022). Z bodu 8 odkazovaného nálezu však vyplýva, že sťažovateľ proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP, pričom porušenie práva na spravodlivý proces malo spočívať práve v svojvoľnom hodnotení dôkazu.

15. Z kontextu podaného dovolania v prejednávanej veci však nevyplýva, že by sťažovateľ ako samostatný konkrétny dôvod zmatečnosti napadnutého rozsudku krajského súdu uplatnil arbitrárne hodnotenie dôkazov. Pokiaľ najvyšší súd z obsahu podaného dovolania identifikoval ako konkrétne dôvody vady zmatečnosti nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu a jeho nesprávny postup spočívajúci v nemožnosti sťažovateľa vyjadriť sa k skutočnostiam, ktoré považoval za podstatné, na ktoré vyčerpávajúco reagoval v bodoch 12.5. až 12.8., 13.2. až 13.3.3. a 19 a nasl. napadnutého rozsudku, tomuto jeho postupu nemožno nič vytknúť. Podľa názoru

ústavného súdu sťažovateľ až v ústavnej sťažnosti vyabstrahoval z textu svojho dovolania túto konkrétnu dovoláciu námietku v snahe pred ústavným súdom opätovne otvoriť otázku hodnotenia dôkazov okresným súdom (s ktorým sa stotožnil aj krajský súd). Prílohy ústavnej sťažnosti tvoria listinné dôkazy majúce preukazovať ním preferovaný skutkový stav.

16. Jednou z rovín subsidiarity v konaní pred ústavným súdom je to, aby ústavný súd mohol prebrať skutkové a právne závery všeobecných súdov a tie vyhodnotiť v teste ústavnosti. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

17. Základ pre rozhodovanie ústavného súdu je urobený už predchádzajúcou rozhodovacou činnosťou orgánu verejnej moci (napr. Vernarský, M. Ústavná sťažnosť a opravné prostriedky v civilnom procese. Justičná revue, roč. 68, č. 3/2016, s. 248). Princíp subsidiarity však zasahuje aj do argumentačnej (vecnej) časti ústavnej sťažnosti a sťažovateľ je povinný podľa judikatúry ústavného súdu uplatniť v konaniach predchádzajúcich ústavnej sťažnosti rovnakú argumentáciu, ako uplatňuje v návrhu na konanie o ústavnej sťažnosti. Uvedené je zároveň aj vyjadrením zásady sebaobmedzenia a minimalizácie zásahov ústavného súdu do činnosti všeobecných súdov (IV. ÚS 303/04). Ústavný súd má tak kompetenciu zasiahnuť, len keď všeobecné súdy v rámci konania poskytnutému sťažovateľovi zlyhajú.

18. Podľa ústavného súdu je preto námietka, že najvyšší súd nepreskúmal procesný postup okresného a krajského súdu spočívajúci v arbitrárnosti záverov vyvođených z vykonaného dokazovania z dôvodu nevyčerpania možnosti uplatniť ju už v rámci podaného dovolania z materiálneho hľadiska neprípustná. Pritom sťažovateľ ani len netvrdí (tým menej preukazuje), že túto námietku v podanom dovolaní výslovne neuplatnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa, v dôsledku čoho ani neprichádza do úvahy prípadný možný postup ústavného súdu podľa § 132 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

19. Uvedené samo osebe zakladá prítomnosť dôvodu na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

20. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že záver súdu o väčšej hodnovernosti niektorého z dôkazov, ktorý primerané vysvetlí, je prirodzeným výsledkom procesu voľného hodnotenia dôkazov a sám osebe neindikuje možnosť vysloviť porušenie práv (na súdnu ochranu či na rovnosť účastníka konania, pozn.) len z dôvodu, že sťažovateľ sa domnieva, že niektoré (v okolnostiach prejednávanej veci v podstate všetky) dôkazy mali byť hodnotené rozdielne (porov. I. ÚS 275/2019, ZNaU č. 45/2019).

21. Leitmotívom argumentácie sťažovateľa v priebehu celého konania pred všeobecnými súdmi ako aj v ústavnej sťažnosti je jeho presvedčenie o prednosti kritéria, kto z rozvedených manželov sa pričínil o to, že nadobudli nájom bytu, ktorého vyhodnotenie vyznieva v jeho prospech pred inými kritériami, najmä možnosti nového usporiadania bytových pomerov, ktoré krajský súd považoval za podstatné v okolnostiach prejednávanej veci. Oproti prvej vete § 705 ods. 2

Občianskeho zákonníka, ktorá priamo určuje, že v prípade, ak nadobudol právo na uzavretie zmluvy o nájme družstevného bytu jeden z rozvedených manželov pred uzavretím manželstva, právo užívať byt patrí práve tomuto manželovi, veta druhá, v prípade spoločného nájmu družstevného bytu rozvedených manželov zveruje rozhodnutie o tom, kto z nich bude ako člen družstva ďalej nájomcom bytu súdu. Ako sťažovateľ správne uvádza, kritériá, ktoré má súd pri tomto svojom rozhodovaní zväžiť, vyplývajú z ustálenej judikatúry. Samotná skutočnosť, že súd považuje v okolnostiach konkrétnej veci niektoré z judikatúrou vymedzených kritérií za podstatnejšie než iné, nepredstavuje odklon od tejto judikatúry. Pokiaľ najvyšší súd v bode 25.6. napadnutého rozsudku zdôraznil, že sťažovateľom odkazovaná judikatúra poukazuje na okolnosti konkrétneho prípadu a kritériá uvádza len príkladmo (najmä), nevyplýva z nej intenzita, ktorú treba tomu-ktorému kritériu prisúdiť, ústavný súd jeho záver nespochybňuje. Na margo sťažovateľom preferovaného kritéria zároveň v bode 25.7.1. napadnutého rozsudku pripomenul, že predmetný byt už dlhšiu dobu neplnil funkciu spoločného bývania (strany viedli spoločnú domácnosť v spoločne nadobudnutom rodinnom dome), z čoho vyvodil, že byt stratil svoju podstatu bytu, ktorého sa stali spoločnými nájomcami, čo podľa jeho názoru opodstatňuje záver krajského súdu, že skutočnosť, ktorému z manželov bol predmetný byt pridelený, nemožno s odstupom 32 rokov považovať za takú, ktorá by sama osebe viedla k záveru o práve prednosti k bytu sťažovateľa oproti žalovanej. Skutočnosť, že súdy v prejednávanej veci vyhodnotili ako podstatné aj (no nielen) kritérium riešenia bytovej otázky, sa neprieči účelu § 705 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka, ktorého zmyslom je umožniť rozvedeným manželom oddelené bývanie, nie zabezpečiť jednému z manželov v súvislosti s rozvodom ich manželstva zlepšenie podmienok bývania. Ani záver, že žalovaná, ktorá (spolu s jej plnoletými synmi) nemá iným spôsobom vyriešenú svoju bytovú otázku, a preto je na bývanie v predmetnom byte odkázaná viac ako sťažovateľ, ktorý býva v rodinnom dome patriacom do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, sa nejaví ako arbitrárny (či už ako dôsledok arbitrárneho hodnotenia dôkazov, či právneho posúdenia).

22. Na rozptýlenie obáv sťažovateľa vyvolaných tým, že žalovaná ešte pred vyporiadaním bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ktoré je/bude predmetom samostatného konania) realizuje kroky vedúce k odkúpeniu predmetného bytu do jej výlučného osobného vlastníctva, slúžia iné právne prostriedky, ktoré má sťažovateľ k dispozícii.

23. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch (vrátane návrhu na nariadenie dočasného opatrenia) v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. augusta 2025

Jana Baricová
predsedička senátu